

Janiak, Kazimierz

W XXX rocznicę wyzwolenia Płocka

Notatki Płockie 20/1-80, 4-6

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W XXX ROCZNICĘ WYZWOLENIA PŁOCKA

Spotykamy się w przeddzień trzydziestej rocznicy wyzwolenia Płocka i ziemi płockiej spod okupacji hitlerowskiej. Otwierając dzisiejsze uroczyste spotkanie, witam serdecznie gości oraz obywateli naszego miasta.

Szpecially serdecznie witam przedstawiciela Ambasady Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich ppłk Armii Radzieckiej tow. Wasilija Zitkowa. Gorąco witam delegację dwóch zaprzyjaźnionych z Płockiem miast: miasta Schwedt w NRD z I sekretarzem Komitetu Powiatowego Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec tow. Wernerem Krause i nadburmistrzem tow. Klausem - Dieterem Hahnem, miasta Loznicy z Jugosławii z I sekretarzem Komitetu Miejskiego Związku Komunistów Jugosławii tow. Svetozarem Czezaricem i przewodniczącym miasta tow. Simą Spremicem. Witam delegację młodzieży FDJ ze Schwedt w NRD. Serdecznie witam weteranów ruchu robotniczego.

W naszym spotkaniu biorą udział:

I Prezydent powojenny m. Płocka tow. Franciszek Kozłowski, II Prezydent powojenny — Alfred Giżyński, I Przewodniczący Prez. MRN tow. Józef Chlebicki, których gorąco witam.

Witam przedstawicieli czołowego aktywu politycznego i gospodarczego naszego miasta.

SZANOWNI GOŚCIE,
DRODZY PŁOCCZANIE!

Dzisiejsza uroczystość zajmuje w obchodach 30-lecia Polski Ludowej w naszym mieście szczególne miejsce. Trzydziesta rocznica wyzwolenia Płocka spod okupacji hitlerowskiej sprzyja refleksjom nad historią miasta, nad bogatą tradycją walk o wolność naszej Ojczyzny, o postęp społeczny, o socjalizm.

Historii, do której nawiązujemy z okazji dzisiejszego święta, nie traktujemy jako muzeum narodowych pamiątek. Nie patrzymy na jej dawne lata jako na okres zamknięty. Historia miasta, to historia żywa, pulsująca współczesnymi problemami narodowego bytu i rozwoju, przekazująca naszemu pokoleniu podstawowe wnioski polityczne i wskazania moralne. Dawna historia Płocka żyje w Płocku dzisiejszym, realizującym to, o co walczyły pokolenia bo-

jowników o wolność i sprawiedliwość społeczną.

Płock zapisał się chlubnie w patriotycznym zrywie w dobie Konstytucji 3 Maja i w Powstaniu Kościuszkowskim, a w latach zaborów zapisał w walce niepodległościowej — nowe, piękne karty swej historii.

To w naszym mieście odbyły się obrady ostatniej sesji Sejmu powstańczego w roku 1831. To w Płocku działał jeden z głównych ośrodków powstania styczniowego, z tego właśnie ośrodka kierował bohaterską walką Polaków nacelnik województwa płockiego — Zygmunt Padlewski.

Od zarania polskiego ruchu robotniczego Płock odgrywał doniosłą rolę. Tu działały bojowe organizacje SDKPiL oraz PPS-Lewicy. W latach rewolucji 1905 roku Płock i jego okolice rozgorzały płomieniami walki, która ogarnęła klasę robotniczą, inteligencję, młodzież i chłopstwo.

U schyłku I wojny światowej powstała tu jedna z pierwszych w Polsce rada delegatów robotniczych. Szerokim echem odbiła się w kraju zorganizowana przez nią potężna demonstracja robotników i chłopów 1 maja 1919 roku.

Przez całe 20-lecie międzywojenne nie ustawała walka przeciwko ustrojowi wyzysku i niesprawiedliwości społecznej. Wielkim wstrząsem dla miasta były: bojowa manifestacja bezrobotnych w lipcu 1921 r., wielki proces 56 działaczy robotniczych z roku 1932 oraz pamiętne walki z lat frontu ludowego. Płock był wówczas siedzibą jednego z najaktywniejszych komitetów okręgowych KPP.

W naszym mieście żyło i działało wielu wybitnych przywódców polskiego ruchu robotniczego oraz twórców ogólnonarodowego dorobku. Julian Leszczyński-Leński — sekretarz generalny KPP i wybitny działacz międzynarodowego ruchu komunistycznego. Julian Wiczorek — działacz lewicy ruchu ludowego, zamordowany w Oświęcimiu — bohater walki z okupantem. Ludwik Krzywicki jeden z największych polskich uczonych, filozof i socjolog światowej sławy, krzewiciel idei socjalistycznej. Władysław Broniewski — wielki poeta, który rodzinnemu miastu poświęcił liczne strofy swych pięknych wierszy.

*

Nie tylko chlubimy się wielkimi płocczanami, ale w budowie nowoczesnego Płocka kontynuujemy twórczo ich wielką i piękną spuściznę.

*) Przewodniczący Miejskiej Rady Narodowej w Płocku i I Sekretarz KMIP PZPR. Przemówienie wygłoszone w dniu 20 stycznia 1975 r. na akademii w Teatrze Płockim z okazji 30 rocznicy wyzwolenia Płocka.

— Rewolucyjne tradycje, przekazywane z pokolenia na pokolenie, zagrzewały lud ziemi płockiej do zbrojnej walki z bestialskim okupantem hitlerowskim. W najtrudniejszym okresie naszej tysiącletniej historii, nie bacząc na barbarzyński terror, już od jesieni 1940 roku działały na płockim Mazowszu liczne grupy lewicowego ruchu antyfaszystowskiego, które weszły w skład Polskiej Partii Robotniczej. Oddziały partyzanckie Gwardii Ludowej i Armii Ludowej, sławna brygada AL Synów Ziemi Mazowieckiej, przeprowadziły liczne akcje bojowe, które szerokim echem rozniosły się po Mazowszu.

W walce z okupantem wyrastał i krzepł front narodowy, którego wyrazem było powstanie w lipcu 1944 roku konspiracyjnej, wojewódzkiej rady narodowej północnego Mazowsza.

W dniu 3 sierpnia 1944 roku odbyło się pierwsze konspiracyjne zebranie Miejskiej Rady Narodowej. Mimo że na froncie w Lubelszczyźnie toczyły się walki, już wówczas przydzielono radnym funkcje, które mieli oni pełnić w wyzwolonym mieście.

*

Wraz z wielkim przełomem dziejowym, z wyzwoleniem spod hitlerowskiego jarzma i z ustanowieniem władzy Ludowej — Płock wszedł w okres socjalistycznego, wszechstronnego rozwoju.

Wolność przysłała do Płocka w dymie płonących koszar, dworca kolejowego, magazynów i domów mieszkalnych. Dogasał budynek przy ul. Sienkiewicza 28, w którym przed wyzwoleniem znalazło męczeńską śmierć 79 Polaków, rozstrzelonych i spalonych przez siepaczy z Gestapo.

W niedzielę 21 stycznia 1945 roku wyparto hitlerowskie niedobitki z prawego brzegu Wisły. Okupant uciekał w popłochu.

Z nieopisaną radością społeczeństwo miasta witało w szczęśliwym dniu zwycięstwa radzieckich i polskich żołnierzy. Rzucano im kwiaty, ściskano dłonie, okazując szczególną wdzięczność radzieckim bohaterom, którzy własną krwią, życiem torowali Polsce i ziemi płockiej wolność.

Miasto wracało do życia po przeszło pięcioletniej okupacji; 26 tysiącom mieszkańców trzeba było zapewnić dostawy żywności, opału, wody, zabezpieczyć spokój i bezpieczeństwo ludzi i mienia, uruchomić administrację, szkoły, służbę zdrowia, zorganizować nową ludową władzę, założyć podwaliny nowego ustroju, ustroju sprawiedliwości społecznej. Nie liczono godzin trudu, nocy nieprzespanych. Dzięki ofiarnej pracy wielu ludzi miasto zaczynało znowu żyć!

*

W tym uroczystym dniu obchodów 30-lecia wyzwolenia Płocka składamy hołd pokoleniu, które walczyło o Polskę Ludową i budowało jej podstawy, które w walce i pracy nie szczędziło ofiar najwyższych. Doświadczało ono go-

ryczy, rozterek i porażek, ale konsekwentnie i wytrwale szło ku nowej Polsce. Jego udziałem i jego zasługą stało się zwycięstwo.

Składamy dziś hołd bohaterstwu żołnierza radzieckiego i polskiego, którzy walcząc ramię w ramię przynieśli ojczyźnie i naszemu miastu wolność.

Wśród uczestników dzisiejszej uroczystości znajdują się weterani ruchu robotniczego, bojownicy o Polskę niepodległą i sprawiedliwą, organizatorzy władzy ludowej w pierwszych dniach wolności, robotnicy którzy uruchamiali Fabrykę Maszyn Żniwnych, Płocką Stocznę Rzeczną i inne zakłady, ci, którym zawdzięczał ówczesny Płock światło i chleb, którzy przekazywali dzieciom i nauczycielom pierwsze izby szkolne. Do nich ślemy dziś słowa serdecznej wdzięczności, gdyż oni zapoczątkowali rozwój socjalistycznego Płocka.

*

W dorobku 30-lecia Płocka mieści się częśćka pracy każdego z płocczan. Nasze ofiarne i patriotyczne społeczeństwo jest głównym twórcą historycznego awansu miasta. To setki, tysiące skromnych, pracowitych ludzi, lecz nie szczędzących swego trudu, aby miasto piękniało, rozwijało się harmonijnie, aby wytworami swoich zakładów pracy wzbogacało kraj, wzbogacało życie każdego mieszkańca ziemi płockiej.

W początkach powojennej rzeczywistości Płock był ośrodkiem o charakterze prowincjonalnym, bez rozwiniętego przemysłu.

Po okresie odbudowy i rozbudowy potencjału gospodarczego, komunalnego i socjalnego miasta w latach 1945—1960, punktem zwrotnym w jego historii były podjęte przez najwyższe władze polityczne i państwowe decyzje o lokalizacji na naszym terenie wielkiego kombinatu petrochemicznego.

Budowa kombinatu petrochemicznego i dynamiczny rozwój innych gałęzi przemysłu stanowiły niepowtarzalną szansę rozwoju dla Płocka, którą w pełni ludzie pracy miasta i powiatu wykorzystali.

Ze wzruszeniem przypominamy dziś — pamiętny dzień 26 czerwca 1966 roku, kiedy to podczas wielotysięcznej manifestacji, z okazji uroczystych obchodów 1000-lecia Państwa Polskiego — miasto nasze zostało udekorowane Orderem Sztandaru Pracy I Klasy, przyznany przez Radę Państwa, w uznaniu roli Płocka w historii Polski, za zasługi w ruchu robotniczym, za wkład w budownictwo socjalistyczne.

*

Dokonując przeglądu 30-letniego dorobku Płocka, z poczuciem satysfakcji i dumy stwierdzamy, że miasto przebyło ogromną drogę rozwoju społeczno-gospodarczego, jak niewiele innych miast w Polsce. Drogę tę wyznaczają wielkie przemysłowe zakłady jak:

— MZRiP, największy pod względem wartości produkcji zakład w Polsce, zakład, którego

wyroby decydują o rozwoju wielu gałęzi przemysłu w kraju,

— Fabryka Maszyn Żniwnych — jedyny w kraju producent kombajnów zbożowych, pracujących dziś na polach wielu krajów świata,

— Płocka Stocznia Rzeczna — której nowoczesne jednostki pływające uznane są w kraju i za granicą za jedne z najlepszych,

— Petrobudowa i inne zakłady budowlane, które budują płocki przemysł i miasto.

Płock przez te lat trzydzieści urósł do miasta dużego, liczącego dziś 86 tys. mieszkańców, będącego już nie tylko miastem powiatowym ale stolicą podregionu. Jest on największym ośrodkiem przemysłowym na Mazowszu — płockie zakłady produkują rocznie wyrobów za 46 mld zł. Przemysł nasz pracuje dziś nie tylko dla miasta i województwa, pracuje dla kraju — rozwija też i produkcję na eksport.

Nasze miasto jest i dużym zagłębiem budowlanym — obrót globalny przedsiębiorstw budowlano-montażowych osiąga już 5 mld zł rocznie. Budowlani nie tylko rozbudowują Płock, ale uczestniczą w wielu dużych budowach w kraju.

Wysokotowarowe rolnictwo powiatu płockiego zajmuje poczesne miejsce w gospodarce rolnej województwa, osiągając najwyższe plony, rozwijając skutecznie hodowlę.

Płock dzisiejszy to miasto nowoczesnych dzielnic mieszkaniowych — w nowych mieszkaniach mieszka dziś prawie 80% ludności. Rozwija się dynamicznie handel, usługi, gospodarka komunalna, transport i komunikacja — rozszerza się baza i działalność ochrony zdrowia.

Jest wreszcie Płock dużym ośrodkiem oświatowym — w płockich szkołach uczy się ponad 25 tys. dzieci, młodzieży i ludzi dorosłych. Od paru lat jest miasto i ośrodkiem akademickim. Filia Politechniki Warszawskiej w Płocku zasiała już płocką gospodarkę inżynierami tu wykształconymi.

Bogate tradycje kulturalne Płocka są twórczo kontynuowane przez Towarzystwo Naukowe Płockie, Muzeum Mazowieckie, Teatr Płocki i wiele innych placówek życia kulturalnego.

Są u nas wciąż jeszcze problemy, wymagające lepszych rozwiązań, są i bolączki dnia codziennego — to prawda. Ale prawdą niezbitą jest to, że z roku na rok społeczeństwo nasze jest zamożniejsze, że lepiej mieszka, wygodniej pracuje i odpoczywa, po prostu żyje lepiej.

*

Olbrzymie przemiany dokonane u nas w ciągu tych 30 lat są dziełem płockiej klasy robotniczej, inteligencji, rolników i wszystkich ludzi pracy. Płockie społeczeństwo, jego ambitna i twórcza praca w warunkach socjalistycznej Polski, stworzyła Płock dzisiejszy.

Ludzie pracy miasta i powiatu czynnie włączyli się do realizacji wielkiego programu VI Zjazdu PZPR, programu stawiającego sobie za cel wzrost siły Ojczyzny — dobrobyt Polaków. W ciągu ostatnich 4 lat możemy się wykazać 70 procentowym przyrostem produkcji przemysłowej, więcej niż podwojeniem produkcji budowlanej, 35 procentowym produkcji rolnej, możemy się wykazać intensywną rozbudową miasta.

Za ten konkretny wkład w wielkie dzieło rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, wielu ludzi, wiele załóg płockich zakładów otrzymało na progu bieżącego roku listy z wyrazami uznania od I Sekretarza KC Edwarda Gierka i premiera Rządu PRL Piotra Jaroszewicza. Wyrazem tego uznania jest również fakt przyznania dwóm zakładom: Fabryce Maszyn Żniwnych i Petrobudowie Orderów Sztandaru Pracy I Klasy.

Rozpoczęliśmy rok 1975, ostatni rok bieżącej pięcioletki, rok VII Zjazdu Partii. Będzie to rok nowych, bardziej ambitnych zadań. Stworzymy solidne podstawy do wielkich zadań następnej pięcioletki, podstawy dynamicznego rozwoju Płocka i powiatu. Jestem głęboko przekonany, że pracowite, ofiarne społeczeństwo nasze skonsolidowane wokół realizacji programu Partii, która stawia sobie za cel wzrost potęgi kraju i dobrobytu obywateli, aktywnie pracować będzie dla naszego wspólnego dobra.

*

U źródeł płockich sukcesów leży patriotyczna walka o wyzwolenie i o umocnienie władzy ludowej oraz ofiarna praca nad budową nowego życia. Dlatego dziś zwracamy się myślą ku tym wszystkim, którzy byli lub są twórcami sukcesów Płocka od dnia wyzwolenia po dzień dzisiejszy.

Przekazujemy wyrazy wdzięczności bojownikom — uczestnikom walk wyzwoleniczych i walk o umocnienie władzy ludowej, weteranom, działaczom politycznym i społecznym, robotnikom, technikom, inżynierom, rolnikom, inteligencji humanistycznej, wszystkim ludziom pracy. Wraz z podziękowaniem składam im wszystkim życzenia wielu dalszych sukcesów, zaspokojenia najlepszych ambicji zawodowych i osobistych. Młodzieży płockiej życzę wytrwałości w nauce, opanowania trudnych i ciekawych zawodów oraz wyróżnienia się w pracy zawodowej i społecznej.

Wszystkim mieszkańcom Płocka i wsi płockiej życzę sukcesów w pracy dla dobra socjalistycznej Ojczyzny, życzę szczęścia i pomyślności osobistej.

NIECH ŻYJE NASZA SOCJALISTYCZNA OJCZYZNA!

NIECH ROZWIJA SIĘ I PIĘKNIEJE NASZE MIASTO I ZIEMIA PŁOCKA!